

GÖKSU ÇETİN

PARAGRAF

HIZ
SORULARI

Kavrama

Okuma

Anlama

Tanımlama

Düşünme

Sürelî Hız Testleri

Çözümlü Sorular

HR
HIZ VE RENK

PARAGRAF

HIZ

SORULARI

GÖKSU ÇETİN

Copyright © Bu kitabın her hakkı saklıdır.

Hangi amaçla olursa olsun,
bu kitabın tamamının ya da bir kısmının,
kitabı yayımlayan yayınevinin önceden
izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi
ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması,
yayımlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN: 978-605-81393-0-5
2010 - 39- 21HR

Genel Yayın Koordinatörü:
Göksu ÇETİN

Yazar:
Göksu ÇETİN

Dizgi:
Sakin ÇAM

HR
HIZ VE RENK

SUNUŞ

Sevgili Meslektaşlarım, Kıymetli Öğrenciler,

Hepimizin hayatında kırılma noktaları vardır. Çocukluk ve gençlikte yaşanan kırılmalar, hayatın kalan kısmını etkileyecek boyuttadır. Hayatı ve henüz kendini çok iyi tanımadan bir dizi sınava giren öğrenciler, sınavın etkilerini, özelliklerini fark edemeden süreci geçirmektedir.

ÖSYM'nin tüm sınavlarının en önemli ve ortak özelliği **süre** sınırlamasıdır. Yani belli bir sorunun, belli bir zaman diliminde doğru biçimde cevaplanması gerekmektedir. Öğrencilere daha uzun süre verildiğinde doğru sayısının arttığını gözlemleriz veya sınav sonrasında "Ben bu soruyu nasıl çözemedim?" hayıflanmalarıyla sıkça karşılaşırız.

ÖSYM, **hızlı okuyup hızlı anlayan ve doğru cevaba en hızlı biçimde ulaşan** öğrenci tipi hedeflemektedir.

Her sorunun belli bir süreyle sınırlandırıldığı sınavlarda zor bir geometri, fizik veya paragraf sorusu için verilen süre bir dakikadır. Anlam sorularının arttığı veya sırf anlam bilgisine dayalı soruların sorulduğu, art arda anlam soruları sorularak öğrencinin algısının ölçüldüğü sınavlarda (ALES-DGS-TYT vb.) paragraf sorularının ön plana çıktığını görmekteyiz.

Paragrafın, okullarda ve dershanelerde ciddiye alınmadığı dönemlerden paragrafta has kitapların çıktığı döneme evrilmiş durumdayız.

Anlam Bilgisi Oranının

KPSS'de 120 soruda % 16

ALES'te 150 soruda % 50

DGS'de 160 soruda % 40

TYT'de 120 soruda % 24 olduğu düşünülürse bu konunun önemi kavranmış olur.

Öğrencilerdeki "Ben bu konuyu zaten biliyorum, soruları cevaplayabiliyorum." algısı yanlışlıkların başında gelir. Aynı soruları, sınava giren diğer öğrencilerin de cevaplayabileceğini unutmamak gerekir. O hâlde soruları doğru cevaplamamanın yanında soruların hızlı çözülebilmesi de sınav stratejisi açısından oldukça önemlidir. Paragraf sorularının tamamını doğru cevaplasanız dahi doğru sürede cevaplayamazsanız sürenin yetmemesi ve bazı derslerin sorularını görememek gibi tehlikelerle karşı karşıya kalabilirsiniz.

"Paragrafta hız" sorularının çıkış noktası da tam burada önem kazanmaktadır.

Kitap okumanın önemi küçümsenemez. Bazı gayretli öğretmen arkadaşlarımız, öğrencilere kitap okutarak bu konudaki samimiyetlerini ortaya koymaktadır. Ancak öğrencilerin okudukları kitabın olay ağırlıklı türler (roman-hikâye) olduğunu fark ediyoruz. Sınav sorularının sanat felsefesi yapılan deneme, makale; gezi yazısı, anı, sohbet, röportaj olduğu görülür.

Paragraf sorularının en güzel idmanı paragrafla hatta süre tutularak paragraf çözmekle yapılmalıdır. Hız sorularının mantığı budur. Soruların süre baskısı altında ve hızla çözülmesi gerekmektedir. Bundan dolayı gerek "mini hız" gerekse "hız testleri"nde soruların durumuna göre belli süreler verilmiştir. Bu sürelere uyarak soruları cevaplamaya özen göstermemiz gerekir.

Bu kitapta yer alan soruların zorluk ya da kolaylık durumları belirtilmiştir. Testlerin üzerinde verilen sürelerle uyarak soruları çözmeye çalışmamız son derece önemlidir.

Öğrencilere “**süre tutarak günlük 20 paragraf sorusu çözme**” ödevleri verirken yıllarca uyguladığım bu yöntem sayesinde öğrencilerin çözüm sürelerinin zamana bağlı olarak azaldığını, doğru sayısının arttığını gözlemledim.

İlk okuma döneminden itibaren okuma süreçlerini doğru sürdüren, hızlı okuyan ve hızlı algılayan öğrencilerin olduğu bir gerçektir. Ancak biz okumayan, paragraf sorularını gördüğünde “Kim okuyacak!” diyen, okumaya gereken önemi vermeyen öğrenci çoğunluğuyla karşı karşıyayız. “Paragrafın sonuna geldiğinde başını unutuporum!” diyen pek çok öğrencim olmuştur.

Bu kitaptan en iyi biçimde faydalanabilmeniz için,

1. Başlangıçta verdiğimiz konu anlatımını özenle okumaya,
2. Konu anlatımdan sonra verilen süreye uyarak mini hız testlerini çözmeye,
3. Kitabın sonunda verilen kavramları parça parça okumaya (günde on kavram),
4. Hız testlerini ön görülen sürede çözmeye dikkat etmeniz gerekmektedir.

Paragraf sorularının hızlı çözümünde aşağıdaki olgular eş değer biçimde etki etkilidir.

- ▶▶▶ Motive olma,
- ▶▶▶ Dikkat,
- ▶▶▶ Ortam,
- ▶▶▶ İçinde bulunulan psikoloji,
- ▶▶▶ Süre sınırlaması,
- ▶▶▶ Algılama yeteneği,
- ▶▶▶ Kavrama,
- ▶▶▶ Doğru okuma,
- ▶▶▶ Bilgi,
- ▶▶▶ Düşünme.

Öğrencilerimize sınav esnasında bu olguların çoğunda etkimiz olamaz. Sınavda dışarıdan gelen gürültü veya sınav gözetmeninin ayakkabısının tıkırtısı için yapabileceğimiz çok fazla bir şey yoktur. Ancak süre sınırlı soru çözme alışkanlığı kazandırabilirsem kendimi mutlu hissedeceğim. Diğer dersler için de süre tutarak çözme alışkanlığı kazanmanız gerektiğini düşünüyorum. Diğer derslerde çıkarılacak soru bankalarının da yakın zamanda aynı yöntemle döneceklerini de düşünüyorum.

Elinizdeki bu kitap sizlere paragraf sorularının çözümünde hız kazandırma iddiasıyla oluşturulmuştur. Çalışmalarınızı kitaptaki yönergelere uyarak düzenli bir şekilde yaptığınızda iddiamızın haklılığını göreceksiniz. Bu kitabı çözen öğrencilerin her birine az ya da çok (kimisine 3 dakika, kimisine 5, kimisine 15 dakika) hız kazandıracağını fark edeceksiniz. Çözülen her paragraf sorusunun veya kitabının da öğrencilere faydasının olacağını kabul etmek gerekir. En küçük yarar bile beni mutlu edecektir.

Paragraf sorularını çözerken en önemli tavsiyemiz her gün 1 hız testini verilen sürede çözmenizdir. Süre sınırlaması hızınızı geliştirecek en önemli unsurdur. Paragraf, diğer dersler veya konular gibi bir günde art arda yüz, iki yüz soruyla pekiştirilecek bir konu değildir. Uzun ve sabırlı çalışmaların sonunda gelişebilecek bir konudur.

Paragrafta hız sorularının hazırlanmasında desteğini esirgemeyen, sabreden yol arkadaşım, sevgili eşim ve çocuklarıma,

Kavramlar konusunu paylaşan üstat Mehmet DURMAZ'a

Hazırlık ve düzenlemede desteklerini yine esirgemeyen değerli meslektaşlarım

Harun DERİN,

Nurullah YAZICI,

Özhan YALÇINKAYA,

Mine ŞENSES,

Caner KOÇ,

Serpil KOÇ,

Serbay YİĞİT,

Çiğdem DOĞAN,

Nurcan ÇAĞMAN

Mikail ÖZTAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Kendini, çevresindekileri ve hayatı doğru okuyan, doğru anlayan, doğru bir şekilde iletişime geçen gençlerin yetişmesi temennilerimle...

Göksu ÇETİN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Paragraf Sorularında Dikkat Edilecek Noktalar	7
Paragrafın Ana Düşüncesi.....	8
Mini Hız Testi - 1	9
Paragrafta Yardımcı Düşünceler	11
Mini Hız Testi - 2	12
Paragrafın Yapısı.....	14
Mini Hız Testi - 3	17
Paragrafı Bölme – Araya Cümle Ekleme	19
Mini Hız Testi - 4	20
Paragraf Oluşturma	22
Mini Hız Testi - 5	23
Düşüncenin Akışını Bozan Cümleler	25
Mini Hız Testi - 6	26
Paragrafın Diğer Öğeleri.....	28
Mini Hız Testi - 7	29
Anlatım Biçimleri ve Düşüncüyü Geliştirme Yolları.....	31
Mini Hız Testi - 8	40
Mini Hız Testi Cevap Anahtarı.....	42
Hız Testleri	43
Hız Testleri Çözümler	221
Kavramlar Sözlüğü	254

PARAGRAF SORULARINDA DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

- ❁ İdeal bir paragrafın ilk bölümü olan giriş bölümünde yazar, sonraki bölümde savunacağı, üzerinde duracağı, destekleyeceği fikri ortaya atar.
- ❁ Paragraf genelden özele giden bir düşünce zincirine dayalı ise giriş cümlesi konuyla birlikte ana düşüncüyü de yansıtır. Bu durumda genel bir yargı niteliği taşır. Dikkat edilirse giriş cümleleri, kendilerinden önce başka cümlelere gerek duymadan bir paragraf başlatabilirler. Çünkü bu cümlelerde, sonraki cümlelerde ispatlanması gereken birer yargı vardır. Bağlayıcı öge yoktur. Demek ki bu cümleler bir yazının ilk cümlesi olabilir.
- ❁ Bir yazının ilk cümlesi olacak cümlede **bundan dolayı, çünkü, ama, ancak, şöyle ki, fakat, yalnız gibi**, önceki bir cümlenin habercisi, bağlayıcı sözcükler bulunmamalıdır. Giriş cümlesi, dil ve düşünce yönünden, kendinden sonra gelen cümlelerle bağlantılıdır.
- ❁ Paragraf sorularında seçenekleri oluşturan cümleler, dil bilgisi sorularına göre daha uzundur. Seçenekleri okuduktan sonra zihninizde bu seçenek hakkında verdiğimiz yargıları diğer seçeneklere geçtiğimizde unutabiliriz. Bu da zamanın çok önemli olduğu bir sınavda zaman kaybetmemize neden olur.
- ❁ Paragraf sorularının konulara göre dağılımında paragrafın yapısına, ana fikre nazaran pek az soru düşmektedir. Ama ana fikir, yardımcı fikir, anlatım teknikleri gibi çoğunluğu oluşturan soruların çözümünde, paragrafın yapı bilgisinin büyük önemi vardır. Onun için izlenecek en iyi yol, paragraf konularını bir bütün olarak ele almaktır. Özetle, paragraf konuları birbirini destekler özelliindedir.
- ❁ Paragraf sorularında işlenen konularda kesinlikle kendimize ait yorum yapılmaz. Sınavlarda çıkan tüm sorularda olduğu gibi paragraf sorularında da kesinlikle sorudan bağımsız yorum yapılmaması gerekmektedir.
- ❁ Her sorunun kendine has bir mantığı vardır. Test çözerken kendi mantığınızla değil, sorunun mantığına göre hareket etmelisiniz. Soru kökünün iyi okunup anlaşılması, daha sonra cevabın düşünülmesi gerekir. Soru kökü anlaşılmadan cevabı düşünmeye çalışmak hızı düşürür.
- ❁ Zaman kazanmak için soruyu okumadan cevap şıklarına koşmak sizi yanıltır. Soruda sizden ne isteniyorsa ne eksik ne fazla düşünmelisiniz.
- ❁ Hatalı okuma alışkanlıkları da önemli sorunlar yaşamınıza neden olabilir. Olumsuz bir ifadeyi olumlu olarak okumak soruyu veya cevabı düşünmenize neden olur.
- ❁ Paragraf sorularının çözümüne mutlaka soruyu okuyarak başlayın. İşe doğrudan paragraf okunarak başlanırsa paragrafta ne arandığı, paragrafın niçin okunduğu bilinmediğinden, paragraf, boş yere okunmuş olur. Bu durumda paragrafı iki defa okumak zorunda kalırız ki bu da bizim için büyük zaman kaybı olur.

- ❁ Paragraf sorularında "soru kökü" çok dikkatli okunmalıdır. "... **değnilmemiştir**, ...**vurgulanmamaktadır**, ...**çıkarılamaz**" tarzındaki soruları "... **değnilmiştir**, ...**vurgulanmaktadır**, ...**çıkarılır**" diye okursak soruları yanlış cevaplarız.
- ❁ Paragraf soruları diğer sorulardan daha kolaydır. Çünkü paragraf sorularının hem cevabı paragrafın bütünlüğü içindedir hem de bu sorularda gramer ya da edebiyat bilgisine gerek yoktur. Okuma alışkanlığı olan, az çok kitap okuyan öğrenciler bu soruları çok rahat çözer.
- ❁ Paragrafta anlatılan şeyler mutlaka paragrafın bütünlüğü içinde değerlendirilmelidir. Paragrafta inanmadığımız ve bize göre doğru olmayan şeyler anlatılsa bile sorular mutlaka "parçaya göre" cevaplandırılmamalıdır. Bu yüzden paragraf sorularında kesinlikle paragrafın dışına çıkılmamalıdır.
- ❁ Paragraf soruları uzun görüldüğünden için birçok öğrenci zaman kaybetmemek için paragraf sorularını çözmeden geçer. Oysa sınavlarda her bir soruya çok fazla ihtiyacımız vardır. Paragraf dışındaki kısa sorulardan zaman tasarrufu yapabilir, paragraf sorularında ise sorudan başlayarak paragraf sorularını yeterli zamanda rahatlıkla çözebiliriz. Paragraf sorularının büyük çoğunluğunun uzun metinler olmasına rağmen çok basit sorular olduğunu göreceksiniz.
- ❁ Paragraf sorularındaki metinlerde anlamını bilmediğimiz, daha önce duymadığımız ya da duyup okuyup sık kullanmadığımız bazı özel kelime ve kavramlar karşımıza çıkabilir. Bu kelime ve kavramların bilinmesi metni daha iyi anlamamızı sağlar. Kitabımızın son bölümündeki kavramlar sözlüğünü birkaç kez okumanız faydalı olacaktır.
- ❁ Soruları göz önünde tutarak metni okuyunuz. Önemli gördüğünüz anahtar sözcüklerin altını çiziniz.
- ❁ Paragraflar bir çırpıda, geri dönüş yapmadan mümkün olduğu kadar hızlı okunmalıdır. Paragrafları dudağımızla değil, gözlerimizle okumalıyız. Yapılan araştırmalar gözün okuma hızının, zihnin düşünme ve anlama hızına duyağinkinden daha yakın olduğunu ortaya çıkarmıştır.
- ❁ Paragrafta anlatılanlar karşısında nesnel olmalıyız. Bu tür sorularda paragraftaki düşünceye katılıp katılmadığımız ya da o konuda ne düşündüğümüz sorulmaz. Paragraf yazarının söylediklerini anlamamız yeter.
- ❁ Paragraf sorularında başarılı olmanız için geçmiş yılların sınav sorularını titizlikle, sabırla, dikkatle çözenizi tavsiye ederiz. Düzenli olarak yapacağınız günlük paragraf çöme egzersizleri anlama, yorumlama ve karşılaştırma yeteneğinizi geliştirecek ve tüm sözel (tarih, coğrafya, felsefe) sorularında fayda sağlayacaktır.
- ❁ Her paragrafta bir düşünce savunulur. Paragrafın bir bütün oluşturabilmesi için cümlelerin de yapı ve anlam yönüyle bütünlük oluşturması gerekir. Paragraftaki düşünceler, hem kendi aralarında birbirine bağlı hem de ana düşünceye bağlıdır.

PARAGRAFİN ANA DÜŞÜNCESİ

Yazarken veya konuşurken karşımızdakine bir şeyler aktarmak isteriz. İster bir olay aktaralım isterse bir konudaki düşüncemizi aktaralım, bunların hepsini bir amaç için ortaya koyarız. Bu amaca, aktarılmak istenilen bu mesaja “**ana düşünce**” denir.

Ana düşünce, paragrafta savunulan, kabul ettirilmek istenen düşüncedir. Her paragrafın belli bir ana düşüncesi vardır. Bu düşünce bazen paragrafın herhangi bir yerinde bir cümle hâlinde verilir. Diğer cümleler bu düşünceyi açıklar ya da destekler. Bazen belli bir cümleyle verilmez, paragrafın bütününe sindirilir.

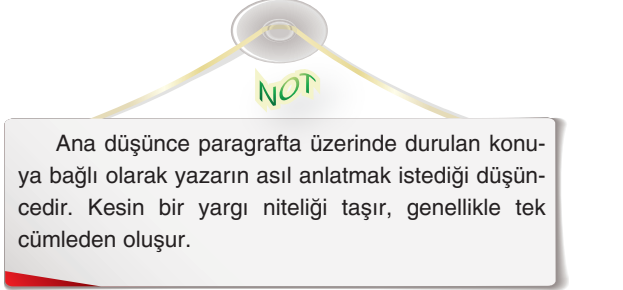
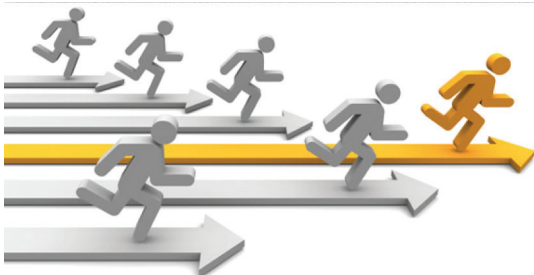
Paragrafın ana düşüncesini bulabilmek için kendimize “Yazar bu parçayı hangi amaçla yazdı?”, “Bize ne demek istedi?” gibi soruları sorabiliriz.

Paragrafta “böylece, buna göre, ama, fakat, oysa, önemli olan” gibi ifadeler ana düşünceyi ortaya çıkarmaya yöneliktir.

NOT

Ana düşünce paragrafın başında, ortasında, sonunda olabileceği gibi paragrafın geneline sindirilmiş de olabilir.

Aşağıdaki resimde anlatılmak istenen ile bir paragrafın ana düşüncesi aynıdır. Her ikisinin de bir amacı vardır. Resimde çizgi ve şekil paragrafta ise kelimelerle amaç verilir.

Ana düşünce paragrafta üzerinde durulan konuya bağlı olarak yazarın asıl anlatmak istediği düşüncedir. Kesin bir yargı niteliği taşır, genellikle tek cümleden oluşur.

ÖRNEK

Romanda, uzun süre yurdundan ayrı kalmış iki kişinin geri dönüşü anlatılır. İkisi de geri döndüklerinde vatanlarına yabancılaşmıştır. Çocukluklarına, gençliklerine ait anılar, zaman içinde belleklerinde korunmadığı için yok olmuştur. Tekrar kavuşulan resimler, günlükler, evler, sokaklar da anlamlarını çoktan yitirmiştir. Çünkü bambaşka bir yerde yaşam sürerken geçmişi çağrıştıran mekânlardan uzakta bellek beslenmez, dolayısıyla boşalır. Belleği canlı tutan, karşılıklı ilişkilerle bu anıların tazelenmesidir.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Geçmişte yaşananların canlı kalması, onların aynı ortamda anımsanmasına, paylaşılmasına bağlıdır.
- B) Memleketinden yıllarca ayrı kalmış kişiler, geri geldiklerinde çevrelerine uymakta sıkıntı çekerler.
- C) Koşullar değiştikçe eski izlenimlerin yerini yenileri alır.
- D) Olayların insanlar üzerinde yaratacağı etki, ortamdaki ortama değişir.
- E) Üzerinden zaman geçtikçe eski yaşantılar unutulur.

ÇÖZÜM

Yukarıdaki parçada, “iki kişinin yurdundan uzun süre ayrı kaldıkları ve geri döndüklerinde vatanlarına yabancılaştıkları” anlatılıyor. Bu duruma sebep olan unsurun da “başka yerde yaşarken anıları çağrıştıran mekânlardan uzak kalmanın belleği boşalttığı” söyleniyor. Bu eksikliğin giderilmesinin yolu olarak da “karşılıklı ilişkilerle bu anıların tazelenmesi” gösteriliyor.

Cevap A

Bu testin çözüm süresi 10 dakikadır.
Soruları verilen sürede çözmeye çalışınız.

1

1. Dilimiz kirleniyor, kirleniyor diye yakınıyoruz. Yakınmamızı örneklerle somutlaştırıyoruz. Düşüncelerimizi yazıya dökmekte zorlanıyor ama bu eksikliğini sorgulamaktan kaçınıyoruz. Bu yüzden de not tutmayı, mektup yazmayı, okunan bir yapıtı yazarak özetlemeyi beceremiyoruz. Oysa yazma eylemi, insan beyniyle insan elinin ortak ürünüdür. Dilimizin kirlenmesini önlemek istiyorsak öncelikle birey olarak yazılı anlatımımızı güçlendirmemiz gerekir.

Böyle diyen bir yazarın dilimizle ilgili olarak vurgulamak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sorunların belirlenmesinde yetersiz kalındığı
- B) Dil zenginliğinin farkına varılmadığı
- C) Yazı diliyle konuşma dili arasında fark olduğu
- D) Dilimizi, yabancı dillerin saldırısından korumak gerektiği
- E) Yazılı anlatımın, dili korumanın temel koşulu olduğu

2. İnsanoğlu, varoluşunun bilincinde olan tek canlıdır. Beyin gücüyle duygu ve düşünce üretebilmesi, onun hayvanlardan ayrılan en belirgin özelliğidir. İnsan, bu yeteneği sayesinde madde ve enerjiyi kendi yararına kullanmış, en gelişmiş teknolojileri üretmeyi başarmıştır. Ne var ki bu özellik, insanoğlunun yalnızlığı duyumsamasına; korku, kaygı, üzüntü gibi duyguları öteki canlılara göre çok daha derinden yaşamasına yol açmıştır.

Bu parçada insanoğlunun beyin gücüyle ilgili olarak belirtilmek istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşamı, olumlu ve olumsuz yönden etkilediği
- B) Kişiliğin oluşumunda rol oynadığı
- C) Bireyin iç dünyasını zenginleştirdiği
- D) Bireyi mutluluk arayışına yönlendirdiği
- E) Değişik yaşam biçimleri oluşturduğu

3. Dünyanın en eski tapınağını görmek için dünyanın öbür ucundaki bir dağın tepesine çıkmamız gerektiğini sanmayın. Şanlıurfa yakınlarında, 800 metre yükseklikteki Göbeklitepe bölgesinde bulunan tapınak kalıntısı, insanlığın geçmişinin burada MÖ 9500 yılına kadar gittiğini gösteriyor. Dünyada, geçmişi daha eskiye dayanan başka tapınak yok. Bundan önce, çok tanrılı dönemden kalan, bilinen en eski tapınak MÖ 5000'lere ait olan ve Malta Adası'nda bulunan bir tapınaktı. İngiltere'de her yıl binlerce turistin ilgi gösterdiği Stonehenge adındaki dikili taşlar bile MÖ 2500 yıllarına ait. Yani Türkiye'nin güneydoğusunda ki bu arkeolojik değerimiz, Stonehenge'den 7000 yıl daha eski.

Bu parçada tapınaklarla ilgili olarak yapılan asıl karşılaştırma, aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Ulaşım kolaylığıyla
- B) Ait olduğu dönemle
- C) Bulunduğu bölgeyle
- D) Halkın inanışlarını yansıtmayla
- E) Sanatsal özellikleriyle

4. Hemen ünlü olmak isteyen öğrencilerime Shakespeare'in, ölümünden yüz elli yıl sonra üne kavuştuğunu; Dostoyevski'nin, çağdaşlarından çok daha sonra kabullenildiğini hatırlatırım ve eklerim: "Roman yazmak geleceğe mektup göndermek gibidir. İki yüz yıl sonra da okunuyorsan bu iş tamam demektir."

Bu parçada romancılıkla ilgili olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Büyük sanatçıların yapıtları örnek alınmalıdır.
- B) Başarının ölçütü kalıcılıktır.
- C) Yapıtın belirli sanatsal nitelikler taşıması gerekir.
- D) Ancak çok yetenekli kişiler başarı sağlayabilir.
- E) Çok emek ve sabır isteyen çileli bir iştir.

5. Uçsuz bucaksız bir dünyadır edebiyat. Ne kadar çok örnek incelersek inceleyelim yine de yaptığımız, okyanusta bir damla gibidir. Nicelik ve nitelik bakımından sonsuz sayıda biricik eserle bezenmiştir bu dünya. Bunun için, Türk edebiyatındaki birkaç şiire veya romana bakarak bu edebiyata ilişkin kapsamlı saptamalar yapmak mümkün değildir.

Bu sözleri söyleyen bir yazardan aşağıdakilerin hangisini yapması beklenebilir?

- A) Etkilendiği eserleri ölçüt alarak sanatçıları değerlendirmesi
B) Halit Ziya'nın romanlarından hareketle Türk romanını tarihsel açıdan ele alması
C) Aşk kavramının Türk şiirindeki yerini, İslamiyet'ten önceki dönemden günümüze değin bütünüyle incelemesi
D) Batı etkisindeki Türk edebiyatını Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinden başlatarak incelemesi
E) "Şiirimizde Vatan" konulu çalışmasını, Namık Kemal'in bütün şiirlerini inceleyerek oluşturması

6. Özellikle ilgi duyduğum için sinema konusu üzerine çok düşünürüm. Bana göre, birisi bir ürün ortaya koyuyorsa ilk koşul ürünün teknik açıdan başarılı olmasıdır. Ancak ondan sonra ürünün sanat açısından iyi mi, kötü mü olduğu tartışılabilir.

Bu parçadaki düşünceye en yakın görüş aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Yayımlanan romanlardan zaman ayırabildiklerimi ilk on sayfasına kadar okuyor, onları üç ana özellik olan dil, anlatım ve zaman bakımından değerlendiriyorum. Olmamışsa devamını okuma gereği duymuyorum.
B) Her kuşak, edebiyatı biraz daha çağdaştırmıştır. Çünkü dünya değişirken edebiyat da değişir. Buna ayak uydurabilmek gerekir.
C) Bir dönemin sanatçıları güçlüyse oluşturdukları ürünler de yankı uyandırır, eleştirmenlerin süzgecinden geçerek edebiyat tarihindeki yerlerini alırlar.
D) Yazmaktan başka hiçbir şey düşünmedim ve kendimi geliştirmekten başka bir amacım olmadı hiç. Bu kadar çok ödül almamı buna borçluyum.
E) Yazmaya yeni başlayan bir insanın, beğendiği sanatçılara kurgu bakımından öykünmesi çok doğaldır. Önemli olan, yazdıklarının içerik bakımından yenilikler taşımasıdır.

7. Metropoller önce ormanlarını, sonra korularını, ardından da ağaçlarını yitirir. Yiten yalnızca bitkiler ve ağaçlar da olmaz. Doğanın yaşam zincirinin bir parçası olan hayvanlar da bundan payını alır. Dallara yuva yapan kuşlar, kovuklara gizlenen sincaplar bunları yapacak yer bulamaz. İnsanlar, onları ansiklopedilerde, televizyon belgesellerinde görmeye başlar ve gerçekte yitirdiklerinin, yaşadıkları dünyanın ortak zenginliği olduğunun farkına varmazlar. Hayvanat bahçeleri, bu yiten ve yitmekte olan zenginliğin belki de son örneklerini bize gösterir.

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi kentleşmenin sonuçlarındandır?

- A) İnsanların teknolojiye olan ilgisi artar.
B) Kimi canlılar doğal yaşam alanını kaybeder.
C) İnsanların doğal güzelliklere olan merakı azalır.
D) Çocuklara yeni eğlence alanları açılır.
E) Hayvanlar için türlü barınaklar yapılır.

8. Ürettikleri eşyalar taklit edilen bir iş adamı şöyle diyor: "Taklit edilmek, başlangıçta, gelinen aşamayı göstermek açısından insanı gururlandırıyor ancak taklitler, imaja zarar veriyor."

Bu sözleriyle iş adamı, ticaretle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisini belirtmek istemiştir?

- A) Bir kuruluşun ürünlerinin, başkalarının örnek alınmasının o ürüne olan ilgiyi artırdığını
B) Başarısız olanların, sürekli başarılıların izinden gittiğini
C) Taklit ürünlerin önceleri avantaj sağlanmasına rağmen zamanla markaya zarar verdiğini
D) Bir malın benzerlerinin çoğalmasının, onun değerini yükselttiğini
E) Belirli alanlarda üretim yapmanın riskli olduğunu

H
I
Z
Y
E
R
L
E
K

BU TESTİN CEVAP ANAHTARI SAYFA 42'DE

ÇÖZÜLEN SÜRE [.....]

Doğru	Yanlış	Boş	Net
.....

PARAGRAFTA YARDIMCI DÜŞÜNCELER

Ana düşüncenin belirli bir konuda verilmek istenen mesaj olduğunu söylemiştik. Bu mesajı ortaya çıkaran, destekleyen, güçlendiren düşüncelere **yardımcı düşünceler** adı verilir.

Ana düşünce ve yardımcı düşünceler bir bütünlük içinde verilir. Yani paragraftan söz ederken bütün olarak yazının ilettiği tüm düşünceler anlaşılmalıdır. Yazıda düşünceler cümle ile ifade edilir. Yardımcı düşünceler genellikle paragrafın gelişme bölümünde verilir.

Ana düşünceye açıklık kazandıran yardımcı düşünceler, düşünceyi geliştirme yolları şeklinde parçada yer alır (Açıklama, tanımlama, karşılaştırma, benzetme, somutlama...).

Yardımcı düşünceyle ilgili sorular çoğu zaman olumsuz biçimdedir.

Bu paragraftan aşağıdakilerden hangisi çıkarılmaz?

Bu paragrafta aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılmaz? gibi sorular yardımcı düşünceyle ilgilidir.

ÖRNEK

Haşim'in yaşam felsefesini şiirlerinden yola çıkarak algılamak mümkündür. O, son derece gururlu, zor beğenen, eleştiriye kapalı, acınmaktan nefret eden bir mizaca sahipti. Bu özellikleri ve içe kapanıklığı onu çevresine ve hayata kuşku ile bakan bir şahsiyet hâline getirmişti. Sanatçının sanat hayatında ve şahsi yaşamında bu kuşkucu yaklaşımı ve bezgin yaşam felsefesini görüyoruz. Bu bakımdan Haşim'in şiirleriyle iç dünyası ve ruhsal yapısı arasında ciddi paralellikler olduğunu söyleyebiliriz. Zaman ve hadiselerin haşin, hırçın ve uyumsuz bir insan yaptığı Haşim, bu durum karşısında kendisine yaşamak için "hayalî" bir âlem kurar.

Bu parçadan Haşim ve şiiriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Şiiriyle yaşamının benzerlikler taşıdığı
- B) Zor beğenen, gururlu, eleştiriye açık olmayan bir kişiliğinin olduğu
- C) Çevresine pek açık olmayan kapalı bir şahsiyet olduğu
- D) Ekonomik sıkıntılar nedeniyle hırçın olduğu
- E) Kendisine bir "hayal alemi" kurduğu

ÇÖZÜM

Verilen parçada "Haşim'in şiirleriyle yaşam felsefesinin benzediği (A)", gururlu ve zor beğenen biri olduğu (B)", "İçe kapanık, hayata ve çevreye kuşkuyla baktığı (C)", son cümleyle de E seçeneği çıkarılabilir. Parçadan, Haşim'in ekonomik sıkıntıları ve bu nedenle hırçın olduğuyla ilgili bir yargı çıkarılamaz.

Cevap D

ÖRNEK

Dil halkla kurulan bir olgudur. Onu gerçi halk yapar. Ama yayılma sahası geniş olan vasıtaların da halk üzerinde büyük etkileri vardır. Başkalarının okuyacağı bir yazıyı yazarken o yazının bize ne türlü bir sorumluluk yüklediğini hiçbir vakit hatırdan çıkarmamalıyız.

Bu parçada, "dille" ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Yazının belli bir sorumlulukla yazılması gerektiğine
- B) Dili oluşturan unsurun halk olduğuna
- C) Dilin yayılma alanının geniş olduğuna
- D) Halkın, kelimeleri beğenme konusunda özgür olduğuna
- E) Halkın üzerinde büyük bir etkisinin olduğuna

ÇÖZÜM

Giriş cümlesindeki yargıyla B seçeneğine, ...ama yayılma sahası... cümlesiyle C ve E seçeneklerine değinilmiştir. Son cümleyle A seçeneğine değinilmiştir. Parçada "halkın, kelimeleri beğenme konusunda özgür olduğuna" değinilmemiştir.

Cevap D

Bu testin çözüm süresi 10 dakikadır.
Soruları verilen sürede çözmeye çalışınız.

1. Dil, kuralları dil bilgisi kitaplarına sığmayacak kadar karışık, sayısız inceliklerle dolu, büyüü bir iletişim aracıdır. Esnek, canlı, gelişmeye, değişmeye açık bir sistemdir. Bu nedenle dilin kullanmadığımız zenginliklerinin, kullanabildiklerimizden çok daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Bunun içindir ki günümüzde kullandığımız dil, yarınki dilin çok gerisinde kalacaktır. Buna dayanarak şunu söyleyebiliriz: Bir yandan bugünkü dille iletişim kurarken bir yandan da ayırımına varmadan geleceğin dilini yaratıyoruz.

Bu parçaya dayanarak dille ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine varılamaz?

- A) Çok yönlü nitelikler içerdiğine
B) Anlatım gücünün sözcük sayısı ile ölçülemeyeceğine
C) Bir değişim süreci içinde olduğuna
D) Sunduğu olanaklardan yeterince yararlanılmadığına
E) Belirli kalıplarla sınırlandırılmayacağına
2. Sanatçıları eleştirel bir yaklaşımla değerlendirmekten asla kaçınmazdı. Her birinin iyi ve kötü yanlarını açıkça ortaya koyar, hayran olduklarını bile kıyasıya eleştirirdi. Bir gün Tolstoy gibi roman yazacağını söyler, bir başka gün La Fontaine gibi yazmaya yönelir ya da şiirlerinde halk ozanlarının kalıplarını kullanırdı. Sevdiği, beğendiği yazarlarla sürekli yarış içindeydi. Bunun için de yazdıklarını hiçbir zaman yeterli bulmazdı. Herkesçe beğenilen, övülen o ünlü yapıtı için yıllar sonra şöyle demişti: "Bugün yazsam öyle yazmazdım." Kısacası o, "Söylemek istediğim en güzel söz, henüz söylememiş olduğum sözdür." düşüncesini, yazma ve yaratma ilkesi olarak benimsemişti.

Bu parçadan, sözü edilen sanatçıyla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) Yapıtlarında ulaştığı düzeye yetinmediği
B) Okurlarını etkileme ve bilinçlendirme amacıyla yazdığı
C) Kendi eleştirisini kendisinin yaptığı
D) Sanatçılara yönelik düşüncelerini gizleme gereği duymadığı
E) Etkilendiği sanatçıların izinden gitmeye çalıştığı

3. Eskiden beri çocuk yayınlarında "çocuğa göre" kavramıyla "çocukça" kavramını birbirine karıştırmışızdır. Bu yüzden, çocukların eline verdiğimiz yazılar, yapıtlar, onların yaşantılarına kapalı, sezgi ve düş güçlerini kamçulamayan, çocukça ürünlerdir. Bunların çoğu, çocuklara, içinde yaşayacakları kurmaca bir dünya sunmaz; onları, kendi dar dünyalarının sınırı dışına çıkarmaz. Kimi kalıplaşmış düşüncelerin aktarımı için birer araçtır yalnızca. Dokularına, yaşamın renkliliği, zenginliği sinmemiştir. Bu nedenle yazılı ve basılı simgeler evrenine karşı, açığa vurulmamış bir nefret geliştirir çocuklarda.

Aşağıdakilerden hangisi, bu parçada çocuk yayınlarına yöneltilen eleştirilerden biri değildir?

- A) Şiddete dayalı konuları işleme
B) Okurların anlatılanlarla özdeşleşmesini sağlamama
C) Çocukların düşünce evrenini yeni düşüncelerle genişletmeme
D) Okurların duygularını besleyen bir anlatımdan yoksun olma
E) Çocukların ilgi alanını göz önünde tutmama
4. Gazetecilikte kimi kurallar vardır: dürüst olmak, dostlarıyla ya da başkalarıyla olan ilişkilerini yazıya yansıtılmamak, soracağın soruların nerede başlayıp nerede biteceğini bilmek... Bunları öğrenmeden yazdığın yazılar, bana göre gazetecilikle bağdaşmaz. Ben kimse için, yazmasın, demiyorum. Ama gazeteciliğe hevesli misin, öyleyse işin mutfağına gir; biraz araştı, oku, bu mesleğin inceliklerini öğren.

Bu parçada gazetecilik yapacaklara önerilenler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Özel yaşamın gizliliğini korumak
B) Mesleğine özgü temel bilgileri edinmek
C) Doğruluktan ayrılmamak
D) Haberleri hazırlarken seçici davranmak
E) Neyi, hangi amaçla yazacağını önceden belirlemek

5. Zaman zaman bazı öyküleri ötekilere göre daha çok severiz. Durup dururken neden bizi o kadar derinden etkilediklerini, içimizi nasıl aydınlattıklarını hiç mi hiç bilemeyiz. Ama eşsiz bir hazine bulmuşçasına eşe dosta büyük bir heyecanla anlatır dururuz onları. Sadece anlatmakla da kalmayız. Herkes tarafından mutlaka okunsun isteriz. Sonra, gün gelir heyecanımız balon gibi birdenbire söner ve dilimize dolanan bu öyküleri de atarız zihnimizdeki öyküler mezarlığına. Hem de öyle bir atarız ki zihin denen o daracık alanın hangi parseline gömüldüler diye, bir kez olsun dönüp bakmak aklımıza bile gelmez. Böylece geçmişte bizim içimizde fırtınalar koparan bu öyküler orada çürümeye başlar; gözümüze ne kurgularının çekiciliği görünür ne de üsluplarının güzelliği.

Bu parçada kimi öykülerle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Daha çok beğenildiğine
B) Başkalarına önerilmeye değer bulunduğuna
C) Zamanla kişiler açısından önemini yitirdiğine
D) Beğenme nedenimizi açıklamanın zor olduğuna
E) Anlatım kusurlarını dile getirmekten kaçınıldığına

6. Büyük Okyanus'un güneyinde seksen üç adadan oluşan bir ülke Vanuatu. Masmavi denizi, pırl pırl güneşi ve bembeyaz kumsallarıyla her zaman görmeye alışkın olmadığımız huzur veren manzaraların çok olduğu bir ülke. 1980 yılında bağımsızlığını kazanana kadar oldukça garip bir yönetim şekli vardı. İngilizler, 1872 yılında bu adaları Çinli köle tacirlerinden "korumak" amacıyla işgal etti. Ama adalarda yetişen ve o dönemde ticari değeri yüksek olan sandal ağacı Fransızların dikkatini çekti ve Fransızlar da adalara asker çıkardılar. İngilizler adadan ayrılmaya yanaşmayınca savaşmadan bir çözüm bulmaya karar verdiler ve iki dilli, iki valili, iki farklı ölçü biriminin geçerli olduğu tuhaf bir yönetim ortaya çıktı. Bu yüzden ada halkı uzun süre kendi ana dilleri olan Bislamanın yanında iki yabancı dili de konuştu.

Bu parçada Vanuatu ile ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- A) Uzun süre başka kültürlerin etkisi altında kaldığına
B) İngiliz ve Fransızların ülkeyi işgal etme nedenine
C) En büyük gelir kaynağının turizm olduğuna
D) Adalarda yetişen bir bitkinin gelir kaynağı olduğuna
E) Yaklaşık otuz yıldır bağımsız bir ülke olduğuna

7. - 8. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Şehir merkezinden beş-altı kilometre uzakta bulunan ve zamanında Beyazıt Sancağı'nın yönetim merkezi olan İshak Paşa Sarayı, 7600 metre karelik bir alan üzerine kurulu. İshak Paşa Sarayı, barok ve rokoko tarzı taş işçiliğinin ve kabartma ustalığının en özel örneklerini barındıran bir yapı. Klasik Osmanlı mimarisinde, Selçuklu ve Acem mimarisinin izlerini de taşıyan, dönemine göre çok gelişmiş bir mimari anlayışla yapılmış olan İshak Paşa Sarayı'nın en şaşırtıcı özellikleri, merkezî ısıtma, kanalizasyon ve su sistemlerinin bulunması. Yapıldığı ve kullanıldığı dönem açısından bu, oldukça ilginç. Özellikle belirli bir yerde ısıtılan suyun kanalları aracılığıyla dolaştırılmasına dayalı ısıtma sistemi, hayret uyandıracak ölçüde günümüzdeki kalorifer tesisatına benzemektedir. Sarayın yapım aşamalarıyla ilgili olarak da filmlere konu olabilecek öyküler anlatılmaktadır. Doğal koşullar nedeniyle yıpranan sarayda uzun zamandır devam eden restorasyon çalışmaları sona ermek üzere. Yağmur, kar ve güneş ışığından oldukça etkilenen sarayın iç restorasyonu tamamlanırken bu etkileri en aza indirecek, sarayı tamamen içine alacak cam bir örtü hazırlanıyor. Örtü için kullanılan cam, kırılmaz olmasının dışında güneşin zararlı ışınlarını önleyici filtrelerle sahip.

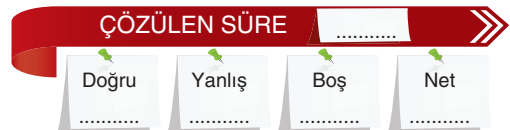
7. **Bu parçada, İshak Paşa Sarayı'nı özel kılan aşağıdaki özelliklerin hangisinden söz edilmemiştir?**

- A) Mimari yapısından
B) Üzerindeki el işçiliğinden
C) Sahip olduğu altyapı sistemlerinden
D) Çeşitli kültürlerin izlerini taşıdığından
E) Pek çok yapıya esin kaynağı olmasından

8. **Bu parçada İshak Paşa Sarayı'yla ilgili olarak aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?**

- A) Ziyaretçi sayısının giderek arttığına
B) Kapladığı yere
C) İdari açıdan tarihteki önemine
D) Çevresel koşullardan olumsuz yönde etkilendiğine
E) Yapıyı korumak için alınan önleme

BU TESTİN CEVAP ANAHTARI SAYFA 42'DE

PARAGRAFIN YAPISI

Metni oluşturan en büyük yapı paragraftır. Düz yazılarda genellikle satır başlarıyla birbirlerinden ayrılan bölümlerin her birine paragraf adı verilir. Paragrafın oluşumu konuyla doğrudan ilgilidir. Çünkü yazar, duygu ve düşüncelerini bir olay ve olgudan hareketle anlatır.

Ele aldığı konuyu, amacına göre sınırlandırıp birbiriyle ilintili paragraflar hâlinde verir. Bu, metin oluşturulurken uyulması gereken en önemli kurallardan biridir.

Metindeki paragraflar; bir zincir şeklinde anlam, dil ve anlatım bakımından birbirini tamamlayan, destekleyen bir bütündür. Bu yapı özelliği sayesinde metinde anlamla yapı yönüyle bir bütünlük ve uyum ortaya çıkar. Bu bütünlüğün sağlanabilmesi adına metindeki paragrafların dil ve anlatım yönüyle birbirine bağlanması büyük bir önem taşır.

Bir yapboz oluşturmak için parçaların birbirine bağlanması gerektiği gibi bir metin oluşturmak için de paragrafların birbirine bağlanması gerekir. Bir görüşün, bir duygunun işlendiği metinlerde de işlenen görüş ve duyguların birbirini destekleyecek paragraflar şeklinde, mantıksal bir sıra ile ele alınması gerekir. Örnek olarak olayın işlendiği metinlerdeki paragraflarda zaman, kişi, çevre gibi öğelerin sırasına dikkat edilmesi gerekir. Buna dikkat edilmezse paragraflar arasında zaman, kişi, mekân vb. yönlerden karışıklıklar ortaya çıkar, metnin anlaşılması güçleşir.

Her cümlelerin paragraf içinde özel bir yeri vardır. Nasıl ki her metnin bir girişi, bir gelişmesi, bir sonucu varsa paragraf da böyle bölümlere ayrılır. Her cümle ken-

dinden önceki ve sonraki cümleyle hem anlam hem de yapı bakımından ilişki içindedir.

1. GİRİŞ (BÖLÜMÜ)

Giriş cümlesi paragrafın ilk cümlesidir. Yazar bu cümlelerde paragrafta ele alacağı konu hakkında bilgi verir. Girişten sonraki her cümle, dil ve düşünce yönünden giriş cümlesine bağlıdır. Giriş cümlesi kendinden önceki bir yargının varlığını hissettirmez çünkü daha önce söylenen bir şey yoktur.

Giriş cümlelerinde bir cümleyi önceki cümleyle bağlayan "bağlayıcı ögeler" bulunmaz. "Fakat, ama, lakin, ancak, yalnız, çünkü, yani, oysa, ne var ki, bu nedenle, şöyle ki, hâlbuki, kısacası,.. " gibi bağlaçlara yer verilmez.

Tarihteki olayların araştırılmasıyla ortaya çıkarılan eserler **de** mükemmel sonuç veriyor.

Çünkü böyle bir çalışmanın ürünü olan eseri okuyucular daha büyük bir zevkle okuyorlar.

Oralardan mezun olan okumuşlar halka çok uzaktan, yukarıdan bakmıyordu.

Sokakta, kentte, evde ve yaşamın birçok dehlizinde insanı anlamak adına yazıyor ve yine insana kendimiz dışındaki bir gerçeğe dokunmak adına okuyoruz **bu bağlamda**.

Yukarıdaki cümleler koyu yazılmış ifadelerden dolayı bir paragrafın giriş cümlesi olmaya uygun değildir.

Uygulama 1

Aşağıda verilen cümlelerden hangilerinin bir paragrafın giriş cümlesi olmaya uygun olduğunu bulunuz.

- Yazmayı okumakla, okur olmakla başat sayan bir düşünce, ister istemez kitap aracılığıyla yazmanın hâlleri arasında düşünmeye itiyor okuyanı da yazanı da.
- Cumhuriyetin kuruluşundan sonra edebiyatımız yurt gerçeklerine, halka açıldı.
- Bir kitabın oluşma, ortaya çıkma süreci hele de ilk kitap olması söz konusuysa kuşkusuz sancılı bir serüveni de beraberinde getiriyor.
- Allak bullak edilmiş bir yaşamdan kaçarak düzlüğe çıkma, yararsızlık kapılarında bekleyerek saçmalıklardan kurtulma oyunu da değildir.
- Kılıfına uydurulmuş düzenbazlıklara kapılarak yeni kazanç yolları aramak, sanatçı duyarlığına hiç yakışmaz.
- Günlük yaşamımızda, "Renkler ve zevkler tartışılmaz." deyişini sık sık kullanırız.

Paragrafı, çeşitli bölümlerden oluşan bir binaya benzettiğimizde giriş cümlesi bir paragrafın kapısıdır. Giriş cümlesini iyi okumak ve anlamak, metne doğru yerden girmek anlamına gelir. Genellikle “Paragrafı okurken sona geldiğimde metnin başını unutuyorum.” gibi serzenişler, giriş cümlesinin tam olarak kavranamamasının bir sonucudur.

Giriş cümlelerinin özellikleri:

- Genel bir yargı niteliğindedir, bu bölüm bir ya da iki cümleden oluşur.
- Paragrafın konusu genellikle bu cümlelerde ortaya konur.
- Giriş bölümü paragrafın bir çeşit özeti olduğundan tımdengelim paragraflarında ana düşünce hakkında ipuçları verir.
- Giriş cümlesinde kendilerinden önce başka cümlelerin de olduğunun işaretlerini veren bağlayıcı ifadeler bulunmaz.

Giriş cümleleriyle ilgili bir soru türü de bir yazının giriş cümlesini bulmayla ilgilidir. Bu tür sorular sınavlarda zaman alan dikkat gerektiren, metni birkaç kez okutan sorulardır. Giriş cümlelerinin özelliklerini bilmek bu tür soruların çözümünde kolaylık sağlayacaktır.

2. GELİŞME (BÖLÜMÜ)

Giriş bölümünde ortaya konulan konunun, düşünce- nin geliştirildiği, açıklandığı cümlelerdir. Yazarın ortaya koyduğu düşünceleri geliştirdiği, ispatlamaya çalıştığı, örneklendirdiği yargılar bu cümlelerde yer alır. Bundan dolayı giriş cümlesi veya önceki cümlelerle ilgi kurabileceğimiz; “buna göre, öyleyse, ancak, ama, çünkü” gibi ifadelerle karşılaşırız.

Ele alınan konu, gelişme cümlelerinde düşünceyi geliştirme yollarıyla desteklenir, inandırıcı hâle getirilir.

Bu bölümde girişte ele alınan konu açıklanmış, tartışılmış veya betimlenmiş ve öykülenmiştir. Bundan dolayı ayrıntılara girilmiş, düşüncelerle desteklenmiş, bütünleşme sağlanmış bölüme “gelişme bölümü” denir. Gelişmeyi oluşturan cümleler, dil ve düşünce yönünden kendisinden önceki ve sonraki cümleye bağlıdır. Bu cümleler, konunun geliştirilip açıklandığı cümlelerdir. Gelişme cümleleri, ana düşüncenin belirginleşmesini sağlayan yardımcı düşünceleri içerir.

Gelişme cümlelerinin özellikleri:

- İki cümleden fazla cümleden meydana gelir.
- Girişte belirtilen konu, bu bölümde örnekleme, tanık gösterme, açıklama, karşılaştırma gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurulmuş olarak açıklanır.
- Bu bölümde yer alan düşünceler paragrafın konusuyla ilgili olmalıdır, yoksa anlatımın akışı bozulur.

“... hangisi söylenemez, hangisine değinilmemiştir, ulaşılamaz?” biçiminde düzenlenmiş, olumsuz sorularda “söylenen, değinilen, ulaşılan” sonuçların çoğu gelişme bölümünde bulunur.

3. SONUÇ (BÖLÜMÜ)

Paragrafın en etkili bölümü burasıdır. Sonuç bölümü çoğu kez, kendinden önceki düşünceleri açıklayan, özetleyen bir nitelik taşır. “Kısacası, demek ki, yani, böylece, sonuç olarak, öyleyse” gibi özet anlamı taşıyan bağlaçlarla tamamlanır. Tümevarım paragraflarında ana düşünce bu bölümde yer alır.

Yazar bu bölümde düşüncelerini derleyip toparlar ve bir sonuca bağlar. Sonuç bölümü, bazen giriş bölümünün tekrarı biçiminde bazen de ana düşüncenin anımsatıldığı, paragrafın özetlenmesi şeklinde oluşur.

Sonuç cümlelerinin özellikleri:

- Genellikle bir cümleden ibarettir.
- Anlatılmak istenen düşünceyle ilgili son sözün söylendiği bölümdür.
- Yazar paragrafta asıl anlatmak, vurgulamak istediği düşüncesini (ana düşünce) genellikle bu bölümde verir.

- Sözlerin toparlanması niteliğinde olduğundan kapsamlı bir yargıdır. Bu yönüyle de giriş cümlesine benzer.
- Toparlayıcı, özetleyici olması nedeniyle "kısaca, demek ki, sonuç olarak, öyleyse, özetle." gibi sözlerle başlayabilir.

Ana düşünce, genellikle paragrafın sonuç bölümünde olmakla birlikte, bazen metnin başında ya da tümüne yayılmış olabilir.

ÖRNEK

"Hayatım roman olur." diyenlerden özür dileyerek söyleyelim: "Yaşanmış gerçeği" öykülemek bir yazın yapıtı oluşturmaya yetmez. Yaşanmış bir olay, bir romanın, bir şiirin çıkışı noktasını oluşturabilir ama bir yapıtta, "yaşanmış gerçeklere" yer verme, yazınsal türlerin gerekli niteliklerinden değildir. Çünkü insanlar sanat yapıtlarında —.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- yaşanmış, yaşanmakta olan gerçekleri yazmanın daha kolay olduğunu düşünürler
- anlatılanların ne kadar etkileyici olduğunun farkındadırlar
- düşsel öğelere ağırlık verilmesinin, okurların ilgisini çekmediğini bilirler
- kendi yaşam gerçekleriyle anlatılanların örtüşmesini isterler
- gerçeğe benzerliği, gerçeklikten üstün tutarlar

ÇÖZÜM

Verilen parçada yazar; yaşanmış gerçeklere yer vermenin, yazınsal yapıtlar için gerekli bir nitelik olmadığını söylüyor. Bunun bilincinde olan insanlar, sanat yapıtlarında böyle bir nitelik aramaz. Buna göre parçanın sonundaki "Çünkü insanlar sanat yapıtlarında" sözü, "gerçeğe benzerliği, gerçeklikten üstün tutarlar." ifadesiyle tamamlanabilir.

Cevap E

ÖRNEK

Yazı insanların duygu, düşünce ve hayallerinin, belli bir ahenk içinde yazılı ya da sözlü olarak etkili bir biçimde yansıtılmasıdır. Pek çok insan yazı yazar. Ama kompozisyon kurallarına uygun yazı yazan pek azdır. ---- Ama kompozisyon kurallarına uygun konuşma yapan pek azdır. İnsan, yazı yazma ve konuşmada düzenleme yapabildiği takdirde başarılı olmayı da yakalar.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- Duygular yazıyla ifade edilir.
- Herkes konuşma yapar.
- Yazı yazma yetenek ister.
- Şiir bile duygularla yazılır.
- Kompozisyon önemlidir.

ÇÖZÜM

Parçada yazının ve konuşmanın kompozisyon kurallarına uygun olması gerektiği vurgulanmaktadır. Parçada belirtilen yere B seçeneğindeki cümle getirilmelidir.

Cevap B

ÖRNEK

---- Ozanlar da yazarlar da yaşantı işçisidir bir bakıma. Gerçek yaşamdan, nesnel dünyadan kazandıkları yaşantıyı yeniden üretirler. Bu yeniden üretme ya da yaratma süreci içinde estetik bir tat katarlar ona; coşku ve düşünceyle beslenen bir özle yoğururlar onu. Yoğurdukları özü, okura ulaştıracak uygun yollar, uygun biçimler ararlar. Şiir, öykü, roman, oyun gibi türlere özgü yasaların içinde yeni konular kazandırırılar yaşantıya.

Bu parçanın başına, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- Yazınsal yaratının gücü, okurda düşünsel bir değişim yaratmasına bağlıdır.
- Okur; romanda, şiirde ya da öyküde karşılaştığı yaşamı, düş dünyasında değiştirerek geliştirir.
- Kimi sanatçılara göre yazınsal yapıtlar, okurun yaşamı algılama gücünü artırır.
- Gerçekte türü ne olursa olsun, her yazınsal yaratının malzemesi yaşantıdır.
- Şiirler, romanlar, öyküler okurun yüreğinde yeni duygular uyandırmayı amaçlar.

ÇÖZÜM

Parçada yazın türlerinin malzemesinin nesnel dünyadan kazanılanlar olduğundan bahsedilmektedir. Parçanın başına "Gerçekte türü ne olursa olsun, her yazınsal yaratının malzemesi yaşantıdır." cümlesi getirilirse düşüncenin akışı tamamlanmış olur.

Cevap D

**Bu testin çözüm süresi 12 dakikadır.
Soruları verilen sürede çözmeye çalışınız.**

3

1. ---- Bir sözcük tek başınayken ses ve anlam yönünden etkileyici özellikler taşımayabilir. Ancak aynı sözcük cümlede öteki sözcüklerle yan yana geldiği zaman etkileyici nitelikler kazanır. Kısaca şunu demek istiyorum: Bir yapıtta anlatımın sağlamlığı, sözcüklerin seçimine ve bunların yerli yerinde kullanılmasına bağlıdır.

Bu parçanın başına, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Bir yazıya başlarken akla ilk gelen sözcük en uygun sözcüktür.
B) Dillerin söz dağarcığı birbirinden farklıdır.
C) Sözcüklerin gücünü, kullanımları belirler.
D) Düşünceleri, gelişigüzel söylemekten kaçınmak gerekir.
E) Süslü ve özentili anlatım iyi düşünmemekten kaynaklanır.

2. ----. Örneğin Rubens, yüzünün güzelliğiyle övünç duyduğu küçük oğlunun resmini yaparken ona bizim de hayran kalmamızı bekliyordu. Elbette bu çok doğal bir istekti. Ancak, bu türden konulara duyulan ilgi, ilk bakışta daha az çekici gelen konuları dışlamamıza yol açarak beğenimizi sınırlayabilir. Bunu aşmak için Albrecht Dürer'in annesinin yaşlı yüzünü resimlediği tabloda, gençlikten kaynaklanan güzellikten başka şeyler arama sabrını göstermemiz gerekli. Çünkü bu tablonun başarısı, konu aldığı figürün yüzündeki güzellikten gelmez. Nitekim tabloyu sevdiyen, yüzdeki güzelliğin önüne geçecek kadar etkili olmuş ifadedir.

Bu parçanın başına düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Sanatçı, genellikle yarattığı tablolarda kendisinin ve diğer insanların gerçek hayatta görmekten hoşlandığı şeyleri yansıtmak ister
B) Gördüğümüz bir tablonun, geçmişte yaşadığımız güzellikleri çağırıştırması onun olumlu bir özelliğidir
C) Gerçek bir sanatçı, tablolarının sanattan anlamayan kişilerce değerlendirilmesini önemsemez
D) Duyguları anlatan her çalışmanın, sanatsal bir yön içermesi gerekmediğini baştan kabul etmek gerekir
E) Sanat tarihinde dış gerçekliği kendi algılama yetisine göre değiştirip yansıtan ressamlar da vardır

3. İnsanın sanatsal çalışmalarının tümüne, bir arama ve bulma çabası olarak bakılabilir ya da bunlar, hayatı ve bu hayatın içinde insanın kendi yerini anlama ve anlamlandırma uğraşı olarak görülebilir. Bu çaba, ilk insandan bugüne değin farklı amaçlar ardında, farklı açılımlar, biçimler ve yöntemlerle serpilip gelişmiştir. Yüzlerce yıllık serüveni boyunca hem tarihsel dönemler ve toplumsal gelişmeler sanatı biçimlendirmiş hem de onları etkilemiştir. Buradan bakıldığında ----

Bu parçanın sonuna, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) sanatın, insanı doğa ve toplumla olan çatışmalarıyla yansıtmaya işlevini yerine getirmesinin gerekliliği ortaya çıkar.
B) sanat yapıtlarında işlenen toplumsal özelemlerin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği de açıklık kazanır.
C) sanatla toplumsal fayda arasında bir seçim yapmanın zorluğu daha iyi anlaşılabilir.
D) sanatın, insanın kişilik özelliklerini boyutlandırıp geliştirdiği söylenebilir.
E) bir toplumun sanatıyla o toplumun yaşamının birbiriyle etkileşim içinde olduğu yargısına ulaşılabılır.

4. Anlatımı güzelleştiren ya da çirkinleştiren etkenler çok yönlüdür. Dil konusunda çalışma yapanlar ayrı ayrı adlar altında ele alırlar bu etkenleri. ---- Doğrudur da. Çünkü duygu, düşünce, olay ve olguları sözcüklere dökmedir anlatım. Anlatımın gücü, sözcüklerin kullanımında, onların birbirleriyle oluşturduğu bağıntılardadır.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Bununla birlikte, yazınsal söylemle bilgilendirme amaçlı söylemin farklı olduğunu bilirler.
B) Dilin sunduğu olanaklardan yararlanarak değişik cümle türlerine başvururlar.
C) Ne var ki bunlardan her birinin eninde sonunda gelip sözcüklerin seçimine ve kullanımına dayandığını vurgularlar.
D) Söz gelimi, görüntüler yaratacak, daha doğrusu düşünsel resimler oluşturacak sözcükler seçerler.
E) Sözcüklerin, kişilerin deneyim ve yaşantısına göre değişen anlamlarına çağırışmsal anlam derler.

5. Türküler, şiirler iç dünyamızın sesi olarak yazılmış olsalar da bizden çıktıkları anda topluma mal olmuştur artık. Yalnız topluma mal olmakla kalsa iyi. Yerelden ulusala, ulusaldan evrensele bir değişme ve gelişme çizgisi izleyerek bütün insanlığın ortak değeri hâline gelir. Örneğin, Yunus Emre'nin şiirlerinde yansıtılan duygular salt bize mi özgüdür? Neruda, yalnızca Şili'nin acılarını yansıtmıştır, deyip dışlayabilir miyiz onu? Acısı acımız olmuştur, halkı da halkımız. Kısaca ----

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) şiir, şairin şiiri düşünmeye başladığı andan okuyucusuyla buluştuğu ana değin süren, uzun ve sancılı bir dönemin ürünüdür.
- B) sanatçı, ortaya koyduğu ürünlerin hangi özellikleri taşıyacağını önceden saptamalıdır.
- C) sanatçı, yapıtını yaratırken bilinçli olarak ona ulusal niteliklerin dışına taşan yeni boyutlar kazandırır.
- D) her birimiz, yaşadığımız bölgenin rengini, dokusunu, çizgisini yansıtan türkülerden ve şiirlerden hoşlanırsınız.
- E) türküleri, şiirleri özünde kendi coğrafyalarının izlerini taşıyacakları da sanatsal dilin içerdiği insana ait öyle bütün insanlığın ortak yaratısıdır.

6. Unutulan yazarların, üzerinde durulmayan yapıtların, görmezden gelinen, değerbilir yazardır o. Geçmiş zamanın yüceltilmesi değildir yaptığı. ----. Onlarda da başka güzellikler bulunabileceğini duyurur. Bunu âdeta bir görev gibi ama bir o kadar da coşkuyla yapar.

Bu parçada boş bırakılan yere, aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kıyıda köşede kalana dikkatleri çekmektir
- B) İyi bir ürün ortaya koyabilmek için emek harcanması gerektiğini düşünür
- C) Aslında tek amacı yeni bir şeyler ortaya koymaktır
- D) Anlatımındaki inceliklerle yetkin okuru zorlamaktır
- E) Yeni olan her şeyin hızla eskitildiğini anlatır

7. ---- Hele o bilginin başkasına ulaşmasının, saklayana hiçbir zararı yoksa... Ünlü Kütahyalı çini ustalarının öykülerini dinlemiştim. Büyük ustalardan kimileri vardı ki buldukları karışım formüllerini çıraklarına hiçbir zaman duyurmamış, çini hamurunu kendileri karmış ve gizlerini kendileriyle birlikte götürmüşlerdi. Düşünmeden edemedim, acaba uygarlık, bu gibi insanlar yüzünden mi gecikerek gelmişti? Tabii bu kişiler, kendilerinden yaklaşık altı-yedi bin yıl önce yaşamış Sümerlerin çivi yazısıyla yazılmış bir atasözünden habersizdiler. "Madem biliyorsun, öyleyse neden öğretmiyorsun?"

Bu parçanın başına, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Bulunan kolaylıklardan ve yaratılan güzelliklerden yararlanmak gerekir.
- B) Her meslekte, bildiklerini gizleyenler olduğunu biliyordum.
- C) Bir ustayı usta kılan, bildiklerini uygulama gücüdür.
- D) Her usta, bulduğu yeniliği başkalarıyla paylaşmak istemez.
- E) Bilgisini kendisine saklayanlardan hiç hoşlanmam.

8. Dil bir anlaşma aracıdır. Bir dilin sözcükleri, anlatılmak istenenin zihnimizde canlanmasını sağlar. Kullandığımız sözcüklere anlamlar yükler, bunların bizde uyandırdığı duygu, düşünce, imgeler sayesinde birbirimizle iletişim kurarız. Bir sözcüğün anlamı, çoğu zaman o sözcüğün zihnimizde canlandırdığı görüntüden başka bir şey değildir. Kısaca söylemek gerekirse ----

Bu parçanın sonuna, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) her sözcüğün bir anlamı ve düşündürme gücü vardır.
- B) bireyin, dildeki bütün sözcüklerin anlamını bilmesi mümkün değildir.
- C) sözcüklere yüklenen anlamlar, yıllar içerisinde değişikliğe uğrayabilir.
- D) sözcükler ve yüklendiği anlamlar benimsenirse o sözcükler dile yerleşir.
- E) duygu ve düşünceler yaygın sözcüklerle yansıtılsa daha kolay anlaşılır.

BU TESTİN CEVAP ANAHTARI SAYFA 42'DE

ÇÖZÜLEN SÜRE [.....]

Doğru	Yanlış	Boş	Net
.....

PARAGRAFI BÖLME

ARAYA CÜMLE EKLEME

Paragrafta diğer bir soru tipi de parçanın iki paragrafa bölünebilmesiyle ilgilidir. Bu tip sorularda, parçanın bir bölümünde bir düşünce, ikinci bölümünde başka bir düşünce işlenir. Yazar konuyu işlerken her bir paragrafta konunun farklı bir yönünü işler. Anlattığı bir şeyden farklı bir şeye geçiş yaptığında yeni bir paragrafta da geçmesi gerekir. Sınavlarda iki ayrı düşüncenin işlendiği bölümler bir parça olarak verilir ve bizden bu parçanın iki paragrafta bölündüğü yeri bulmamız istenir.

Bu tip sorularda yapılacak iş her bir cümlede anlatılanı bir iki kelimeyle belirlemektir. Daha sonra belirlenen bu ifadeler karşılaştırılmalıdır. Görülecektir ki bir kısım cümlelerde bir konudan bahsedilirken diğer cümlelerde ise başka bir konudan bahsediliyor. Yapılacak en son iş; yeni, farklı konuya geçilen ilk cümleyi veya konuyla ilgili bakış açısının değiştiği ilk cümleyi tespit etmektir.

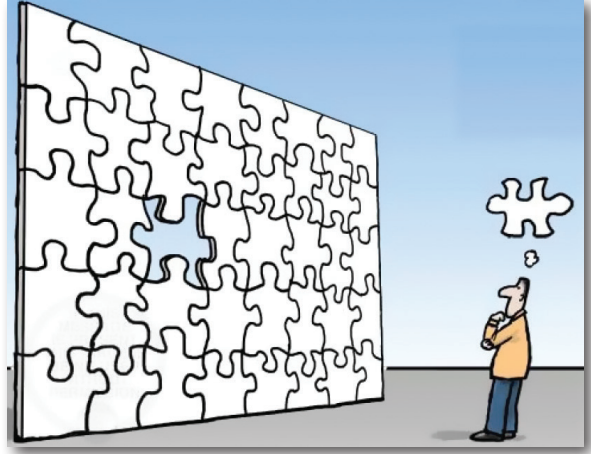
ÖRNEK

(I) Kitap okumak için yaz, daha uygun mevsimdir. (II) Havalarda ısınmaya başlayınca, doğanın her köşesi bir okuma yeri olur. (III) İsteddiğiniz yeri seçebilirsiniz. (IV) Parkta, deniz kıyısında, bir ağaç altında gönlünüzce okuyabilirsiniz. (V) Okuma biçimi ve yöntemi kişiden kişiye değişir. (VI) Kimileri beş on kitabı birden okumayı sever. (VII) Kimileri de bir kitabı bitirmeden ötekine başlamaz.

ÇÖZÜM

Bize bu parçayla ilgili "Bu parça açıklanan düşünceler bakımından ikiye bölünürse ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?" şeklinde bir soru yöneltilmiş olsun.

Parçadaki cümleleri tek tek incelediğimizde I, II, III. ve IV. cümlelerde "kitap okumanın zaman ve zemininden" bahsedilirken V, VI ve VII. cümlelerde "kitap okuma biçiminden" bahsediliyor. Demek ki bu parçada iki düşünce işlenmiş ve ikinci düşünceye geçilen cümle, yani bölündüğünde ikinci paragrafın ilk cümlesini oluşturan cümle V. cümledir.

ÖRNEK

Sanatçının mektupları bir araya getirilerek bir kitap oluşturulmuş. (I) Oluşturulan kitap iki bölüme ayrılmış. (II) Birinci bölümde sanatçının çeşitli kişilere yazın alanında yazdıkları, ikinci bölümde ise ona yazılanlardan alıntılar yer alıyor. (III) Sanatçı şiiri, düzyazıdan daha çok seviyor. (IV) Bir mektubunda: "Şiirin bir tek dizesi bile, koskoca bir yazının anlatmak istediğini bir çırpıda anlatıverir." diyor. (V) Bu söz de onun şiire ilişkin görüşlerini kısaca açıklıyor.

Bu parça, açıklanan düşünceler açısından iki paragrafta ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

ÇÖZÜM

Parçada III. cümleye kadar sanatçının mektuplarından oluşan bir kitabın özellikleri; III. cümleden sonra ise sanatçının sevdiği tür üzerinde duruluyor. Yani yeni bir konuya geçiliyor. Bu da ikinci paragrafta geçmeyi gerektiren bir durumdur.

Cevap C